KAM ANA'DAN

TÜRK DÜNYASI MASALLARI 3

ÖZBEK·KERKÜK·HAKAS·KAZAKİSTAN·GAGAVUZ·ÇUVAŞ

HAZIRLAYAN
HİLAL KOÇYİĞİT

RESİMLEYEN
FATMA HANECİOĞLU
ALPARSLAN

ÖTÜKEN

"KAM ANA" HİLAL KOÇYİĞİT

Evvel zamanda insanlar coşkun, heyecanlı durumlarda bir araya gelirmiş. Bu zamanlarda herkesin tanıdığı, sözüne kulak verdiği biri çıkarmış içlerinden. Derdi olanın dermanına, hasta olanın şifasına niyetle söyler, anlatır, dans edermiş bu kişi. Kimileri ona baksı, kimileri de kam dermiş. İşte o kişilerin nesilden nesile aktardığıyla yol almış kadim gelenek. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan, hikâye ve masalların içinde kendinin ve geçmişin izlerini süren anlatıcıya; bir gün onu dinleyenler "Kam Ana" diye seslenmişler. Bu hediyeyi kabul etmiş anlatıcı ve izini sürdüğü masalları, hikâyeleri **"Kam Ana Kadimden Bugüne Masallar, Kam Ana Udagan'ın Yolu"** adlı eserlerinde yazmış.

Masalları hem kendi çocuklarına hem ülkemizde ve yurt dışında pek çok çocuğa anlatmış. Şimdi torununa da anlatmaya devam ediyormuş.

FATMA HANECİOĞLU ALPARSLAN

Kam Ana'nın masallarına tezhip ve minyatür sanatçısı Fatma Hanecioğlu Alparslan'ın resimleri eşlik ediyor. Masallarda yer alan bu güzel resimlere minyatür deniyor. Sanatçımız yurt içi ve yurt dışında pek çok sergide eserleriyle yer aldı. Kültür Bakanlığı tarafından ödüle layık görüldü.

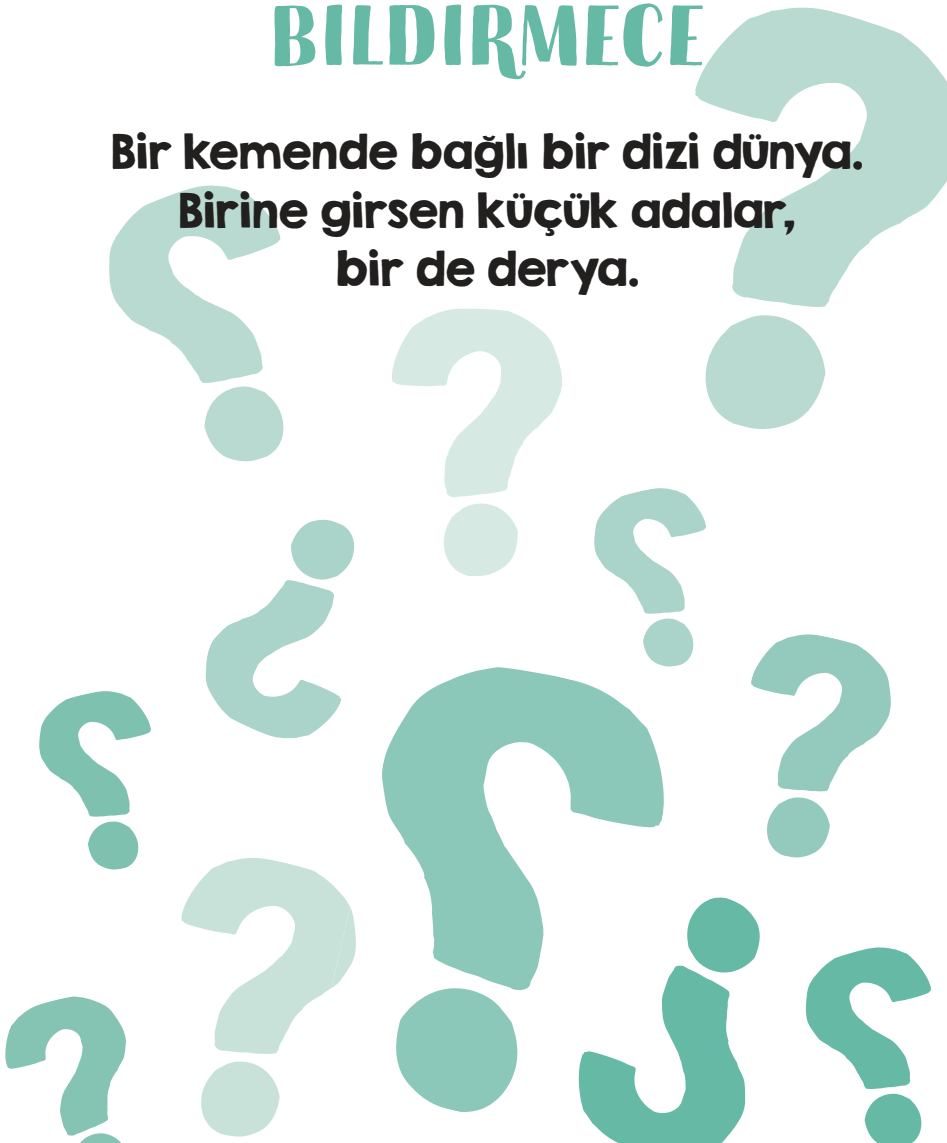
Kam Ana'dan
Bir Özbek Masalı

ALTIN KARPUZ

BİLMECE BİLDİRMECE

Bir kemende bağlı bir dizi dünya.
Birine girsen küçük adalar,
bir de derya.

Evvel zaman içinde,
Kalbur saman içinde.
Eski gömlek, yeni gömlek
Düğme diktim ilmek ilmek.
Yedi insan giydirdim.
Bitmedi kumaşım.
Yedi dağı dolandım.
Bitmedi kumaşım.
İpin ucunu attım.
Aya bir çengel taktım.
Pek yakıştı kumaşım.
İstedim ki varayım.
Tutundum da tırmandım.
İpin ucunu tuttu bir kuş.
Bir baktım bizim baykuş!
Dur dedim, vay dedim.
Çıkayım bak ay dedim.
Attı beni bir ile.
İlden çıktım geldim dile.

ALTIN KARPUZ

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içindeymiş. Var varanın, sür sürenin, destursuz bağa girenin karşısına bir çiftçi çıkmış. Bu çiftçi çok ama çok yoksulmuş. **Hepi topu bir tohum atımlık yeri ya var ya yokmuş. Yine de burada gece gündüz, emekli zahmetli gün geçirirmiş.**

Derken bahar gelmiş. Çiftçi o bir atımlık, beş adımlık yeri sürmeye başlamış. Sürüp toprağı havalandırırmış ki belki bir **umut,** biraz daha fazla tohum ekebilirmiş. İşlerini yapmış. Az ilerideki kayanın dibinde gölgelenmeye durmuş. Tam o sırada gökte uçmakta olan sürüden bir leylek, düşüvermiş; düştüğü yerde de kalakalmış. Çiftçi hemen leyleğin yanına gitmiş, bir de ne görsün! Leyleğin kanadı kırıkmış. Çiftçi onu alıp evine götürmüş. Kırık kanadına bir tahta bağlamış. Bir zaman iyileşene kadar ona bakmış. Leylek iyi olunca uçup gitmiş.

Destur: İzin

Kam Ana'dan
Bir Kerkük Masalı

TİLKİ ile DEĞİRMENCİ

BİLMECE BİLDİRMECE

Akşam gelir.
Sabah gider.

Hop hop mısırı keten.
Kim idi kese atan?
Atanı atmayanı,
Mızıkçılık etmeyeni,
Benim adım Gül Hatun.
Boynumda var yüz altın.
Yüz altın bir kuş oldu.
Bahçaya konmuş oldu.
Bey oğlu görmüş oldu.
Okuyla vurmuş oldu.
Ben beyimle gezerem.
Keten kömlek yazaram.
Keten kömlek tiril tiril.
Gel alış bizim dili.
Bizim diller açıldı.
Dört bir yana saçıldı.
İpek yağlı su çeker.
Döner havuza döker.
Kova takıldı kuyuya.
Çıkamadı bu yana.
Atladım hemen içine.
Neler gördüm, neler gördüm...

TİLKİ İLE DEĞİRMENCİ

Zamanın birinde, işinde gücünde bir değirmenci varmış. Tüm gün çalışıp didinirmiş. Değirmen taşında öğüttüğü buğdayları un eder, geçimini sağlarmış. İşten fırsat buldukça da yazıya dolaşmaya çıkarmış. Günleri böyle geçer gidermiş değirmencinin.

Yine dolaşmaya çıktığı günün birinde bir hayvan sesi duymuş. Ürkmüş, kenara çekilmiş, bir süre dinlemiş. Ses ne yaklaşır ne uzaklaşırmış. Çıkmış saklandığı yerden. Etrafa bakınmaya başlamış. Ararken ararken görmüş ki bir tilki tuzağa düşmüş, yaralanmış. Acıyla inleyen oymuş.

Evvela yaklaşmaya çekinmiş. Ne de olsa tilki bir yaban hayvanı, diye düşünmüş ama yaralı hayvanı o hâlde bırakmaya da gönlü razı gelmemiş. Almış tilkiyi kucağına, doğru değirmene götürmüş. Günlerce bakmış ona. Yaralarını sarmış. **Sevgi ile beslemiş onu.**

Yazı: Düz yer, ova, kır.
Yaban: İnsan yaşamayan ıssız yer.

Kam Ana`dan
Bir Hakas Masalı

HIRIM ile TORSIH

BİLMECE
BİLDİRMECE

Göğsünde zırhı var ak,
Ardında çatal orak.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.
Benim bir kedim var, türlü oyun içinde.
Kedim göğe uzandı, kuyruk dala dolandı.
Dalla ağacı aldım, heybe gözüne attım.
Ben de girdim içeri, buldum bir söğüt dibi.
Söğüt dibi serin, su içtim kazan dolusu.
Heybemde var bir kuyruk, bir uyur bir uyanık.
Asıldım küreklere, rastladım ördeklere.
Ördeğimin yeşili, gözlerinin ışılı,
Parıl parıl parlıyor, yer yerinden oynuyor.
Meğer sebep sinekmiş, rüzgâra eşlik etmiş.
Bir tufan bir fırtına... Sinek takmış beni koluna.
Attı bir bulut üstüne, ben baktım yeryüzüne.
Oturdum seyran eyledim, ne gördüysem söyledim.

HIRIM İLE TORSIH

Bir zamanlar, Hırım adında biri yaşarmış. Karısının adı da Hırna imiş. Hırım ile Hırna çiftçilikle uğraşırlarmış. Nice toprakları, bu toprakları ekip biçsin diye çalıştırdıkları nice işçileri varmış. Hem su getirmek kolay olsun hem de ev serin olsun diye evlerini **coşkun bir suyun** hemen yanı başına yapmışlar. Başka kimsenin buraya ev yapmasına izin vermemişler.

Bir de uzun zamandır onların yanında çalışan Torsıh adında yoksul bir işçi varmış. Torsıh'ın kara bir ineği, kara bir koyunu, kara bir atı, bir de köpeği varmış. Eşi ve iki çocuğuyla geçimini sağlar, kimsenin malına mülküne göz dikmezmiş. Bir gün Hırım ve Hırna, Torsıh'a da yeni bir ev yapması için izin vermişler. Ama kendileri gibi suya yakın yerde değil, taa yüksekçe bir tepenin üstünde ev kurdurmuşlar.

Torsıh tam **kırk yıl** bu zenginlerin yanında çalışmış. Artık çalışamaz hâle gelince ayrılmak istemiş. Bu niyetini söylediğinden beri her yılın sonunda Hırım öyle bir hesap yapıyormuş ki Torsıh bu insanlara borçlu çıkıyormuş. Hırım bir türlü Torsıh'ın emekliye ayrılmasına, artık dinlenmesine izin vermiyormuş. Eşinin aldığı tezeği, çektiği suyu bile hesaba katıp yine çalıştırıyormuş onu. Yeniden aynı şey olmuş ve Torsıh bu yıl da çalışmak zorunda kalmış.

Tezek: Yakıt olarak kullanılan kurutulmuş sığır dışkısı.

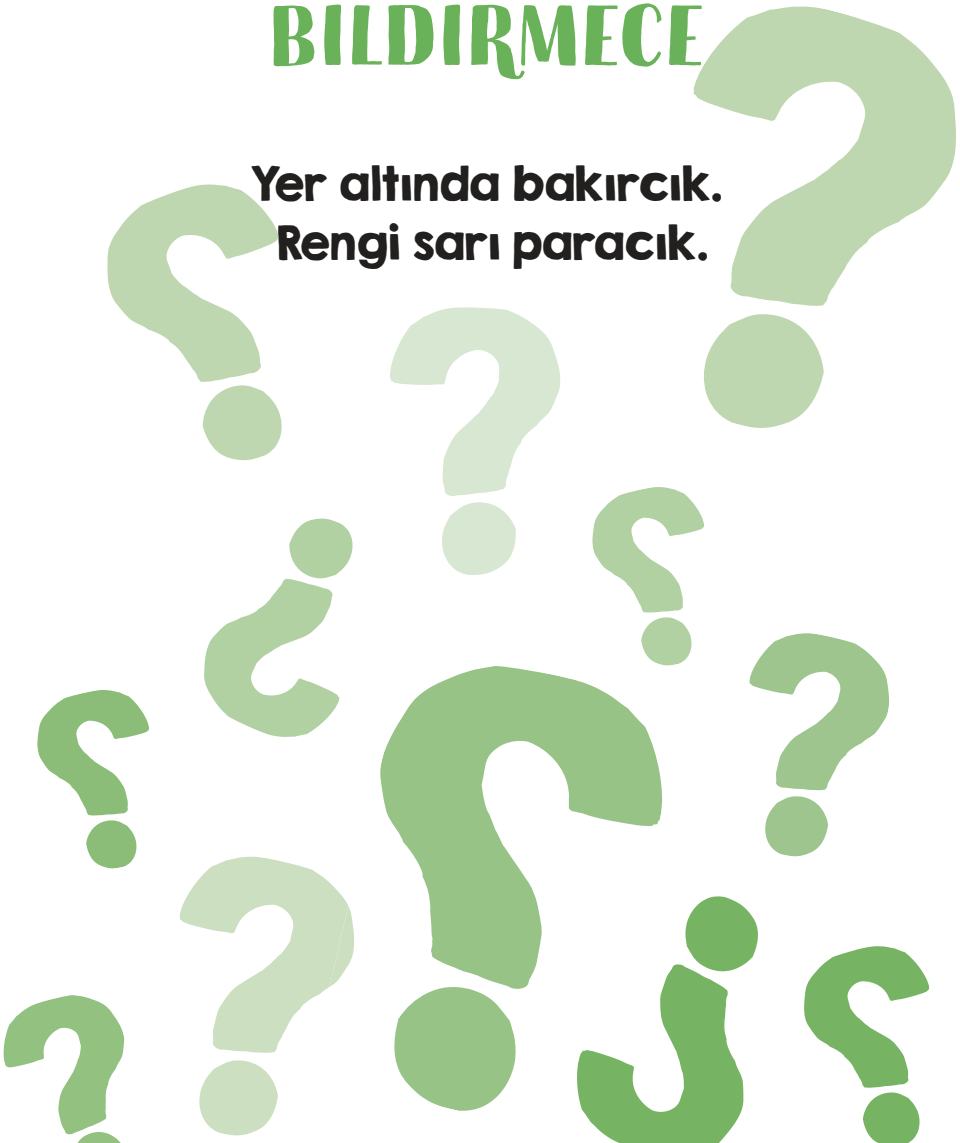
Kam Ana'dan
Bir Kazakistan Masalı

SERÇE ile AVCI

BİLMECE BİLDİRMECE

Yer altında bakırcık.
Rengi sarı paracık.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde.
Aman aman karınca,
Hızlı yetiş adımca.
Bizden bir söz gelince
Sırtlan onu yükünce.
Vara vara var götür.
Bir kırlangıca yetir.
Aman aman kırlangıç,
Kuyruğu çatal kılıç.
Sözümüzü sen taşı.
Aşıver dağı taşı.
Göçtüğün diyarlara,
Yollara hem bağlara,
Anlat bu söz yayılsın...

SERÇE İLE AVCI

Geçmiş zamanda avcının biri tuzak kurup bir köşeye gizlenmiş. Beklemiş, beklemiş... Tuzağına düşen olmamış. Derken, derken... Tuzakta bir hareketlilik olmuş. Hemen koşup bakmış. Bir de ne görsün! Tuzağa düşen minicik bir serçeymiş.

Avcı, serçeyi almış; eve götürürken serçe dile gelip şöyle demiş:

- Ben küçücük bir serçeyim.

Aman avcı, etmeyesin! Kesmeye bile değmem. Kafese koysan güzel ötmem. Hasretimden, üzüntümden ölür giderim. Gel, sen beni serbest bırak.

Kam Ana'dan
Bir Gagavuz Masalı

KAHIRDAN

BİLMECE
BİLDİRMECE

Dört kardeş
bir gömlekte.

Gıcı gıcı kemana.
Dede gitti değirmene.
Orada uncağız yapmaya.
Hem de fıkra anlatmaya.
Bir fıkra, iki fıkra...
Un gelir aka aka.
Burada bak çuval dolu.
Dede hep eve kondu.
Nenem acele eder.
Börek çörek tez pişer.
Buyursun herkes yesin.
Nenemi dedemi çok sevsin.
Nenem dedem söylesin.
Bizler de dinleyelim...

KAHIRDAN

Bir vakit varmış, bir vakit yokmuş. Kendi hâllerinde yaşayıp giden yaşlı bir karı koca varmış. İkisinin de tek derdi, çocuklarının olmamasıymış. Akıllarının, gönüllerinin bir yanında hep bu varmış.

Günlerden bir gün, kadın dışarıda gezerken bir kurbağa bulmuş. Hemen almış kurbağayı, eve getirmiş. İhtiyar adam da kurbağayı almış, bebek sarar gibi yorgana sarmış. İkisi de âdeta evlerinde bir çocukları varmış gibi sevinmişler.

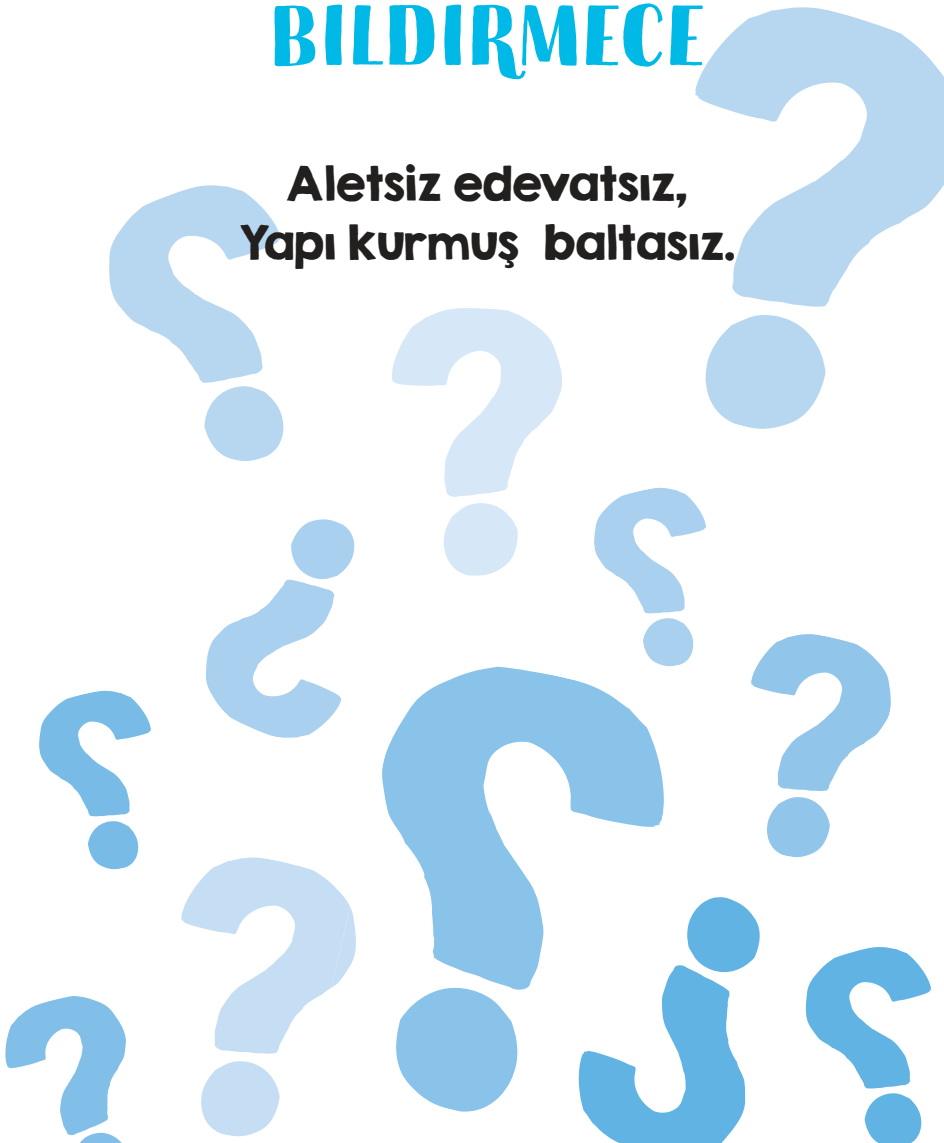
Kam Ana'dan
Bir Çuvaş Masalı

YÜREĞİ BUZ TUTAN ALP

BİLMECE
BİLDİRMECE

Aletsiz edevatsız,
Yapı kurmuş baltasız.

Bir var imiş, bir yok imiş.
Evvel zamanda olan çok imiş.
Onu bırak, bunu bırak.
Tavuk öter gıdak gıdak...
Altın buldum altına bak.
Bunu duyan horoz koşmuş.
O da demiş ü ürüüüüü...
Sessiz sessiz yürüü.
Keçi demiş meee...
Sakın kimseye demee.
Tavuk yine bağırmış.
Herkesleri çağırmış.
Tilki de duymuş bu sesi.
Ensede bitmiş nefesi.
Hoop demiş, yutmuş gevezeyi.
Ne altını kalmış ne kendi.
Daha neler olmuş neleer!
Bak birini anlatayım...

YÜREĞİ BUZ TUTAN ALP

Çook eski zamanlarda bir alp varmış. Akıllı, güzel, cesur ve iyi yürekli bir kahramanmış. İnsanlar çok severmiş alpı. Herkes onu anlatır, ondan bahsedermiş. Sadece insanlar da değil: **dağ, taş, aslan, kuş, çiçek, ağaç; gün, gece, yaz, bahar...** Hep onu söylermiş.

Bu güzel diyarın dağları engin, tabiatı pek zenginmiş. İnsanların tek derdi kıştan yanaymış. Yeryüzünü soğukla, buzla kapladığı için korkarlarmış ondan. Kış mevsiminin; yemyeşil, capcanlı tabiatı bir anda **soğukla, karla, buzla** kaplamasına akıl sır erdiremez, "büyücü kış" derlermiş ona. Herkes yaz boyu kışa hazırlanır, "Büyücü kıştan korunmanın yolu, ona karşı hazırlıklı olmak." diye düşünürmüş

Alp: Yiğit, kahraman.

Engin: Ucu bucağı görünmeyecek kadar geniş.

Kış mevsimi de kendi dışında kimseden hoşlanmazmış pek. Kendini her şeyden, herkesten üstün görürmüş. Bir de... Öyle kıskançmış ki... Herkesin kendini unutup alptan konuşması kışı epey kızdırırmış.

Günlerden bir gün kış, ne yapıp yapıp alptan kurtulmanın yollarını düşünmüş. Gizli gizli alpı izlemeye, gözlemeye başlamış. Alp anlamış kışın kendisini takip ettiğini. Olabildiğince tedbirli olmaya çalışmış ama alp kış mevsiminden nasıl kurtulacağını bilmezmiş.